

שיעור ג.

פסוקים לב-נא.

עיקר הכוונה בפסוקים אלו הוא להתנצל על המלחמות הרבות שדוד ניהל ועל השפטים הקשים שעשה בגויים שונים. דוד מכריז שכל גבורתו מקורה בעזרת ה' והוא שנתן לו את האפשרות לעשות מה שעשה, כדי לרסן את רשעת הגויים: "הא-ל הנותן נקמות לי".

הוא מביע תקוותו שיזכה להסיר את הרושם הרע בגויים על מעשיו, על ידי שיודה לשם ה' בגויים ויזמר לשמו. על ידי כך יכירו גם הגויים ברוממות ה', ואלה שנפגעו על ידו יצדיקו עליהם את הדין.

המחנך יוסיף כי פרק זה כתוב גם בספר תהלים פרק יח. יש שם שינויים רבים, כי שם נכתב הנוסח שנקבע לאומרו לדורות לזכרון מלכות דוד, וכאן זו תפילתו הפרטית של דוד. שתי הנוסחאות קודש, האחת לשם המשך תיאור המאורעות בספר זה והשניה כחלק מתהילות ישראל.

פרק כג

פסוקים א-ז.

פסוקים אלו כוללים את שירת דוד האחרונה. יש ללמדם כהמשך שירת ההודאה של דוד על מאורעות חייו, בפירוש המילים בלבד, עם הדגשת הרעיון הכללי, כדלהלן.

דוד מעיד על רוח אלקים ששרתה עליו. הוא גם מתאר את מהות המושל הצדיק והטובה שהעם נהנה ממושל כזה. הוא מדגיש את שתי התכונות הקיצוניות הדרושות לכל מושל. שלטונו צריך להיות נעים וטוב, כהרגשה של אדם בעת שהוא רואה דשא רווי מי גשם הנוצץ לאור השמש, אבל יחד עם זאת הוא צריך להיות תקיף ביותר ביחס לבני בליעל, ולהשתלט עליהם מיד בתחילה, כאשר רעתם מתגלה.

פרק כג (פסוקים ח-לט)

זכרון קודש לגיבורי דוד.

המחנך: אין תהילת עם ישראל על הגבורה. הגבורה בכלל איננה תכלית יסודית. רק מפני שיש אנשים רעים בעולם יש צורך בגיבורים שיכניעו אותם.

הגבורים שנלחמו במלחמות דוד הביאו תועלת רבה לעם ישראל ולקדושתו. על כן נכתבו שמותיהם לדורות עולם. אולם אנו נראה כי יש כאן גיבורים שהם לדוגמה חיובית, שנלמד לעשות כמעשיהם, אבל יש גם גבורים שנכתב על מעשיהם להיות לדוגמה שלילית, דהיינו שלא יעשו כמעשיהם.

בפסוק ח כתוב על שבח גבורתו של דוד.

תלמיד: המילים לא מובנות.

המחנך: יש כאן סדר יפה: תחילה נאמר כי דוד היה יושב תמיד יחד עם חכמי ישראל: "בשבת תחכמני", לומד ודן בדברי תורה. בזה היה דוגמה לחייליו שיהיו גם אנשי תורה. מה השבח השני?

תלמיד: גם הוא לא מובן. מה זה "ראש השלישי".

המחנך: זה היה תואר של דוד זמן קצר בימי שאול, כאשר היה ראש האנשים הקרובים ביותר למלך. לאחר מכן, כשהורחק על ידי שאול, קראוהו העם בתואר הזה על שם שלוש הסגולות המצויינות שהיו בו: נוי חכמה וגבורה. התואר השלישי של דוד היה עדינו העצני: עדינות וקשיות כעץ. דוד היה איש עדין מאד וגם קשה מאד, בכל עת לפי הצורך.

שבחו של דוד התחיל בתואר "יושב בשבת תחכמוני", תואר רוחני, והוא מסתיים בשבח מלחמתי: דוד היה מוכשר להילחם בבת אחת נגד שמונה מאות איש ולהכות את כולם.

מהו שבחו של אלעזר בן דוד?

תלמיד: שלא התעייף מלהכות בפלשתים עד אשר נחתך עורו והחרב חדרה לתוך הבשר.

המחנך: ראו מה קשה בשבחו של שמא בן אגא? אולי תיזכרו במה שלמדנו על דוד בצעירותו, דבר שלא מצא חן בעיני בני משפחתו.

תלמיד אחד: דוד נלחם בחיות רעות כדי להציל כבשה. שמא בן אגא נלחם בפלשתים כדי להציל שדה עדשים. הפלשתים נקראים כאן בשם חיה.

המחנך: בגמרא נאמר שהפלשתים האלה באו לא כדי לגזול את העדשים. אילו היה כן אסור היה לשמא להילחם נגדם יחידי, שמא יתגברו עליו. הפלשתים באו כדי להילחם בישראל והטמינו עצמם בתוך העדשים. שמא קם נגד כולם וגירשם והשמידם, כדי להציל את ישראל ולא כדי להציל את התבואה.

עד כאן שלושה גבורים לדוגמה חיובית.

בפסוקים יג-ז כתוב על גבורים לדוגמה שלילית. אולי תוכלו להסביר למה הם לדוגמה שלילית.

תלמיד: כי הם סיכנו נפשם בגלל קצת מים שדוד ביקש לשתות. אני לא מבין למה ביקש דוד דבר זה?

המחנך: זו שאלה טובה. תשובה תמצאו לאחר שתשיבו לי היכן ואימתי אירע הדבר הזה?

תלמיד: בזמן שדוד היה במערת עדלם?

המחנך: אימתי זה היה?

תלמיד: בימי שאול.

המחנך: נכון מאד. זה היה בעת שדוד היה בורח מפני שאול. וכאן מוסרת לנו הגמרא מה היתה כוונתו בבקשת המים. מובן מאליו שלא יתכן כי דוד יבקש מחייליו שירוצו לבית לחם הרחוקה מאד ממערת עדולם, כדי להביא לו משם מים לשתיה.

דוד היה רגיל לשאול הלכות שונות בענייני מלחמה מחכמי ישראל בבית לחם. אבל עתה פחד לעשות כן. אילו נודע לשאול כי חכמי ישראל בבית לחם עומדים בקשר עם דוד, מה עלול היה לקרות להם?

תלמיד: מה שקרה לכהני נוב.

המחנך: נכון מאד. דוד המלך שולח את אנשיו להביא לו, כאילו, מים. דרך אגב הם נכנסו לשאול לחכמים את שאלותיו. חייליו כבר ידעו כי כאשר דוד מדבר על מים, אין כוונתו למים ממש אלא לשאלה העומדת לפניהם. וכך היה גם הפעם. הם הלכו ושאלו ובחזרתם הביאו מים.

תלמיד: אם כן למה כעס דוד עליהם? למה שפך את המים האלו?

המחנך: מפני שדוד לא ציוה להם ללכת. הוא רק אמר שטוב היה אילו יכול היה לשלוח אנשים לבית לחם.

תלמיד: ולמה לא שלחם?

המחנך: מפני שהיתה אז בבית לחם קבוצת פלשתים שנקראה בשם חיה, על שם אכזריותם. הפלשתים עלולים היו להרוג את האנשים הזרים הבאים לעיר. שלושת האנשים החליטו בכל זאת ללכת וחזרו בשלום. דוד כעס עליהם מאד וכדי לפרסם שהוא לא ציוה עליהם ללכת שפך את המים. דוד רצה שזה יהיה לדוגמה לדורות שאסור לאדם להכניס את עצמו בסכנה במקרה כזה.

תלמיד: אבל הלא הם הלכו לשאול הלכה למעשה שדוד לא ידע אותה.

המחנך: זה מה שאמרת. הגמרא אומרת כי על דבר מעין זה אסור לאדם לסכן את עצמו.

תלמיד: אם כן האיך נכנס בניהו בן יהוידע לתוך הבור להילחם עם האריה?

המחנך: צדקת. גם על זה יש תשובה בגמרא. בזמן שבניהו ירד לתוך הבור הוא לא ידע כי יש שם אריה. הוא פגשהו במקרה והרגו.